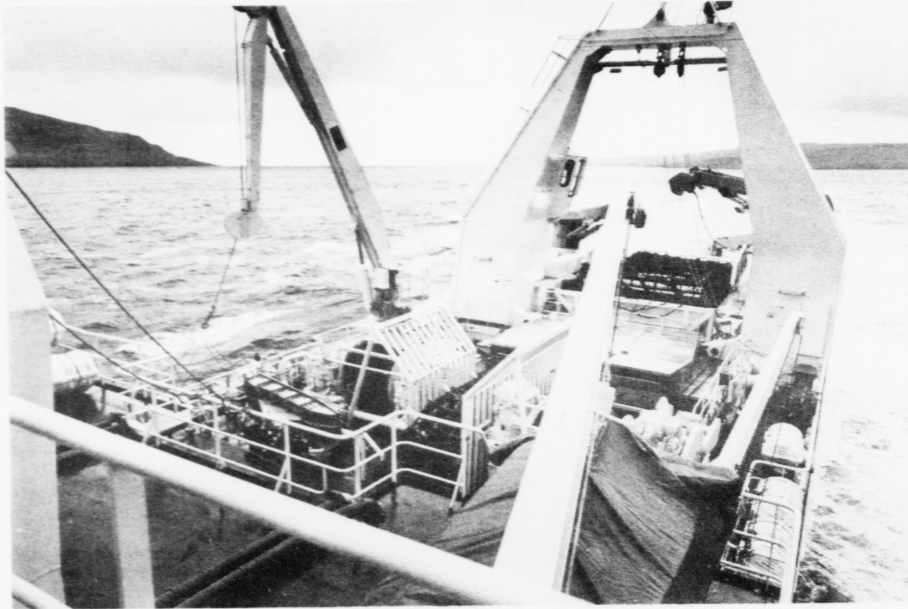

Studningsmálið

Semja í Tinganesi

Samgongan kom um viku-skiftið á samt í studnings-málinum. Semja varð um at áseta studningar fyrri tíðarskeiðið frá 1. október til 31. desember; hesir studningar skuldu undir einum vera 28% lægri enn teir studningar, sum hava verið galdandi higartil.

Eyðfinnur Finnsson á fiskivinnufyrisingini sigur, at upphæddirnar verða ikki lækkaðar, tí fyrisingin ikki dugir at roknað, sum fiskimannafelagið vil vera við.

Ætlanin hevur alla tíðian verið, at studningurin skuldi lækka, sigur hann.

Semja var eisini um, at tvey prísiskoyti skulu ásetast, - eitt fyrri trol og eitt hægri fyrri línu. Spurningurin um, hvussu ískoyti skal skiftast millum manningina endaði við, at tað verður býtt eftir sáttmálanum.

Enn er bert talan um eitt uppskot, sum semja er um í landsstýrinum. Málið skuldi til viðgerðar í fiskivinnustarvsnevndini.

Væntandi kemur tað fyrri á landsstýrisfundi aftur í morgin; síðani skal tað fyrri í fiskivinnunevndini í morgin ella í ovurmorgin.

Tað eydnaðist ikki at fáa viðmerking frá Føroya Fiskimannafelag, áðrenn blaðið fór til prentingar.

ówh

Eftir uppskotinum, sum semja er um í Tinganesi, so verður prísiskoytið til línu hægri enn ískoyti til trolveidi

Hvat er autisma?

Landsfelagið fyrri autistar gevur faldara út

1. desember mánaði í fjór varð felag stovnað, hvørs endamál er at hjálpa teimum, sum eru rakt av sjúkuni autismu, og eisini at upplýsa um sjúkuna og royna at veita avvarðandi ta hjálpa, ið er fyrri neyðini. soleiðis at hin sjúki kann fáa eina rimuliga tilveru.

Føroyska felagið er partur av tí danska Psykiske børns vel Landsforeningen for autister. Heitið á føroyska felagnum er Landsfelagið fyrri autistar — Føroya deild.

Hvat eru autisma

Spurt kann so verða, hvat autisma er. Sjúkan er so fløkjaslig og torgreidd, at sjálvst serfrøingar ofta kenna seg á dandandi botni. Barnið kann verða borið í heim við sjúkuni, ella fáa hana um 3–4 ára aldur. Tey, sum fáa sjúkuna í hesum árunum, hava annars ment seg sum børn flest, men so liðandi verða foreldrin varug við, at okkurt er áfatt, tí barnið fær lagnan atburð og tekur seg burtur úr øllum felagsskapi. Heldur uppat at tosa og læsir seg inni í egnari verð. Ofta bita tey seg í fingrar og hendur, og ógvusligar flákranir við

hondum, er rættliga vanligt fyrbrigdi. Tey tola illa broytingar í gerandismynstrinum, og tú sært tey ofta sita og rugga. Tað er torført at fáa eynasamband. Hvat viti (intelligensi) viðvikur, so eru hesi ójovn sum øll onnur. Autisma verður roknað sum sinnissjúka, har ólag er komið á menning barnsins. Hetta kemst av ávisum livfrøðiligum viðurskiftum í hovuðsnervagnum, og er tí ikki komið sum fyrr hildið, av einum óhepnum foreldrasamskifti.

Søguligt baksýni

Tað var ikki fyrr enn miðskeiðis í seinastu öld, at sálfrøingar fóru at geva sinnissjúku hjá børnum gætur.

Enski sálfrøingurin, Maudsley, var ein av teim fyrstu, sum nart við henda spurning í lærubókini: Sindets fysiologi og patologi. Frammanundan var litil og eingin áhugi hjá læknum fyrri hesum, og vit kunnu nevna, at í teimum fyrstu 45 árgangnum av amerikanska sálfrøðiliga tíðarritinum American Journal of Insanity, var ikki ein einasta grein, ið snúði seg um

børn.

So seint sum í 1943, kom sálfrøingurin Leo Kanner fram við einari grein, har hann nágreiniliga sigur frá 11 tilburðum, sum hann kallar infantil autismu, og ger vart við, at her er eitt serligt fyrbrigdi.

Sofie Madsen sum slóðbrótari

Mong foreldur kunnu siga frá vonbrotum, sum teimum hava verið fyrri, tá ið tey á fyrsta sinni leitaðu sær hjálpa frá serfrøingum. Elsa og Kjeld Hansen vóru teirra millum. Dóttir teirra var ikki sum børn flest, men hvørki heimalæknin ella serfrøingar vóru ferir at veita teimum hjálpa — og vóru tey tiskil í einari vonleysari støðu. Tá ið dóttirin var 9 ára gomul, leitaðu tey upp Sofie Madsen, sum longu í 1920 skrivaði um autismu. Sofie buði saman við nøkrum børnum, hvørs foreldur hovu mist alla von, men henda kvinnan megnaði á ein undrunarverdan hátt at fáa loyst knútin so mikið, at framstig soust.

Sofie tók hesa gentu, og mamman Elsa, sum hevði læraútbúgving, fekk ar-

beiði á heiminum á Sofie Madsen.

Tær báðar komu sostatt at starvast saman, og í 1964 lótu tær upp hin so kenda Sofieskúlan í Keyptmannahavn, sum hevur fingið gott orð á sær víða um í heiminum. Leiðari á hesum skúla er í dag sálfrøingurin Demetrios Haracos, sum var í Føroyum fyrri nøkrum árum síðani.

Filmurin »Rainman« ger vart við fyrbrigdið

Tað var sum fólk fóru at geva hesi sjúku meira gætur, tá ið filmurin »Rainman« við Dustin Hoffman, kom fram. Hoffman hevði verið eina tíð á einum heimi fyrri autistar í North Carolina fyrri betur at verða ferur fyrri at spæla leiklutin. Hetta eydnaðist honum væl, og filmurin fekk goð ummæli.

Skeið helst í oktober

Í hesum døgum er faldarin komin út, sum stutt sigur eitt sindur um sjúkuna, og kunnu øll gerast limir í felagnum. Í oktober er ætlanin at hava eitt stutt skeið fyrri avvarðandi, starvsfólki, lærarum

og øðrum áhugaðum um autismu, undirvising og viðgerð. Skeiðið verður helst friggjadag og leygardag.

Vónandi verður tikið væl móti hesum faldara, sum vit ætla at leggja fram hjá læknum, onkrum almennum stovni, skúlum og bókasøvnum.

Nevndin í felagnum sær soleiðis út: Heri Jacobsen, formaður, Hvarvið 9, tlf.

16340, Karin M. Joensen-Næs, skrivari, Tórshavn, Jessie Høgagarð, kassameistari, Toftum, Elsa Maria á Regni, Toftum. Eykalmir: Hans P. Olsen, Skala, Eyðun Hellá, Sandavági.